

Pan Krejčí nalezl smutnou odvahu, hájiti paní Marie Majerové a jejího paušálního bagatelisování a podezírání literátů, kteří se exponovali v nejhorsších dobách za sociální demokracii, a urážeti mne proto, že jsem se pí Majerovou — urážeti nedal. Pan Krejčí nechápe ani, že urážkou jest, psala-li o mně pí Majerová jako o někom, kdo „se tváří mysticky a šilhá po katolicismu“: šilhá jen ten, kdo se bojí pohleděti zpřímá, a tváří se mysticky jen *komediant*, který mysticky necítí. Já zde tedy znova opakuji, že stojím za každým slovem, které jsem proti pí Majerové napsal, a že každé mé slovo bylo zdůvodněné a spravedlivé ve svém rozhorlení: čin pí Majerové byl stejně nepěkný lidsky jako literárně, a pí Majerová ví to sama nejlépe ve svém nitru. Já lidsky pí Majerové vůbec se nedotkl, ale co napsal jsem proti ní jako literátce a novinářce, jest úplně zdůvodněné, a necítí-li se to všude dnes, bude se to všude cítiti zítra.

### Mikuláš Aleš zemřel

10. července t. r.: nepřežil tedy dlouho pozdních oficiálních poct, které mu přinesly jeho šedesáté narozeniny; bylo-li třeba ještě důkazu o hluboké zásadní čistotě duše a povahy Alšovy, podala jej tato smrt, kterou odloučil se tak rychle od své pozdní popularity, jako by podezíral její kvalitu, jako by tušil, že vetřelo se v ni mnoho živlů vnějškových, náhodných a málo ryzích. Mikuláš Aleš stal se populární v posledním desetiletí životním svými sujety, *látkovým* okruhem svého umění, ale vlastní tvůrčí síla jeho, jeho umělecký čin, kvality jeho výrazu, síla jeho zoru duchového unikaly často i jeho upřímným etitelům. Málokdo plně chápal, cítil a oceňoval epickou sílu jeho linie, její pádnou naléhavost a vzletnou křepkost; málokdo cítil jeho teplou melodii dekorační; málokdo věděl, odkud tryská jeho síla a něha, štědrá milostnost a bezpečná pokojnost, v něž nořil a potápěl všecko, čeho se dotkl; málokdo schýlil se dosti blízko k tvůrčí duši Alšově, aby ovál jej její blaživě bezpečný oddech, aby postřehl přejemnou tkáň milostného díla, na němž pracovala. Největší většina lidí milovala Alše na základě *bludu*: domnívala se, že Aleš opírá se o jakési ryze autentické a domorodé, národní nebo lidové umění, že jest jeho pokračovatelem anebo dovršitelem; soudila o něm, že jest zjev zcela výlučný, uzavřený a odloučený od vši západní kultury výtvarné. Tuto venkoncem nesprávnou a bezduchou domněnku, která v pravdě uráží a snižuje umělce, jehož chce vyvýšiti, vyvrátila již a vyvrátila ještě dokonaleji opravdová kritika výtvarně umělecká; ukázala již a ukáže ještě více, že umělec Aleš byl duch kulturně uvědomělý, výtvarně poučený a vepředený velmi důvěrně do umění západního: jeho linie sahá svými posledními kořeny až do velikého kresebného umění římské renesance; jeho ornament jednou prostřednictvím Manesovým upíná se na styl románský, jako jindy přizpůsobuje si s úžasným taktem tvůrčím živly barokové nebo rokokové; a směr, který zabral v několika olejích svého mládí, vedl rovnou ve světelny impresionism a předbílal vrstevnické vývojové stadium českého malířstva. Jako málokdo zvažil posud plně tvůrčí výbojnost umění Alšova, budoucího opravdu prostor a rozechvívajícího jej teplou a bystrou vibračí pohybovou, tak málokdo sledoval jeho techniku a vyslídil její jemnosti často až rafinované, její jedinečnou účinnou lehkost a spolehlivou bezpečnost: jeť dílo Alšovo plně objevů a nálezů, velkých, malých i nejmenších, a tento člověk opra vdu geniální jako *bájl*

neustále, tak i *vynalézal* neustále všecko, čeho mu bylo třeba: neustále vytvářel si, brousil a ostřil si své nástroje umělecké.

Ale přesto: cítíme všichni, že umění Alšovo jest útvar dokonaný a cele uzavřený, v němž není možno pokračovati; že Alšem uzavírá se celé období českého výtvarnictví, že jím odchází nejen velký duch tvůrčí, ale i zvláštní způsob, jakým se pojímaly, ale nepojímají již dnes, život, umění, národnost; že cosi nenávratného, cosi, čeho není možno již vzkřísiti, polomythického, poloelegického, klade se s ním v hrob; že české obrození umělecké odchází za Alšem, mistrem, který vytvořil a lépe: *z básnil* výtvarnými prostředky mythus českého obrození národního. Úkoly a cíle výtvarného umění jinak se dnes pojímají. Po jiné metodě volají nejmladší: žádají si přimknutí co nejtěsnějšího k vývojové práci západoevropské; kde Aleš intuitivně dobíral se poznatků nesdělitelných, jichž jen on mohl užítí ve svém díle tím, že je v ně vtělil, touží nejmladší po jakémisi zvědečtění a zevšeobecnění práce umělecké: touží po řešení jakýchsi matematických úkolů uměleckých, všeobecně platných a průkazných, touží po *zcivilisování* umění v nejširším smyslu. Není zde místa, rozlišiti světlo a stín těchto snah, které jsou ostatně ozvěnou snah západoevropských. V umění jsou snad i nutné doby, kdy práce badatelská opatřuje nové podmínky a nový materiál vlastní práci tvůrčí a tak ji, alespoň na čas, zastírá nebo pošunuje na druhé místo; ale doby ty jsou doby přechodné a vlastní úkol kultury umělecké, vytvářeti *osobnosti* umělecké, dostane se znova do popředí. Hledisko výlučného fanatismu vývojně historického, které ctí dílo umělecké jen jako etapu vývojovou a jako dokument historický, cítí se pak nutně jako barbarství estetické, které jest právo jen *naukové* stránce díla uměleckého, ale přehlíží úplně jeho vyšší cenu kulturně osobnostní. V tomto smyslu bude dílo Alšovo vždycky korektivem tomu, co jest pochybného a pochybeného v dnešních snahách nejmladších. Vždycky znova a znova připomene civilisační všeobecnosti svou kulturní jedinečností, svou intuitivnou milostností axiom Goethův: nejvyšší štěstí lidské jest v osobnosti.

### Sionism: Vom Judentum. Ein Sammelbuch

Na první pohled a při povrchní četbě není tato kniha, vydaná Spolkem židovských posluchačů vysokoškolských Bar Kochbou v Praze, více než sbírkou příspěvků ke kulturní filosofii židovské a orientální, a příspěvků, řeknu ihned, často velmi cenných a hodnotných. Ale přihlédněš blíže a vidíš, že kniha nechce býti naprosto literaturou, nýbrž *činem* nebo alespoň stupněm k němu: poplašným výkřikem, jenž vybouří spící, bojem s národem hluboce pokleslým o národ lepší a opravdový. „Tato kniha,“ praví se v předmluvě, „jest vydána sionisty; to budíž řečeno hned zpředu, aby se předešlo každému klamu. Nic nebudiž nás vzdálenější než prolhaný nebo hračkařský plášťik chladné objektivnosti. Nechtěli jsme sbírat chytré a smělé a chladné výroky, úvahy, pozorování, nás nezajímá vědění, jak myslí o židovské otázce ten nebo onen muž sebe významnější v životě světském; chtěli jsme slyšeti lidi, kteří hledají z tísně a zoufalé vzpoury cestu, cestu ke skutečností *nového* židovského života. Cestu, která popírá dnešek, poněvadž jest rabský a nesnesitelný, a která společně chce *stvořiti* zítřek. Chce stvořiti: ne planá slova, ne krásné řeči, ne chytré a široké myšlení chce tato kniha zjevovati, nýbrž chce, poněvadž to jinak není možné, duchovým rozhovorem vybudovati obecnost,